

เขื่อง/เต่าร้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Caryota mitis Lour
ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ : Caryota urens Lour
ชื่อสามัญ : Fishtail palm, Wart fishtail palm, Tuftied fishtail palm
วงศ์ : PALMAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

เขื่อง/เต่าร้าง จัดเป็นพรรณไม้ประเภทปาล์มลำต้นแตกกอ สูงประมาณ 5-10 เมตร ลำต้นกลม ตั้งตรง ไม่แตกกิ่ง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10-20 เซนติเมตร โดยมักจะแตกเป็นกอ ลำต้นเกลี้ยงเป็นสีเขียวถึงสีเทาอมเขียว ใบออกเรียงเวียนสลับบริเวณรอบลำต้นโดยช่อใบจะมีลักษณะแผ่แบนรูปสามเหลี่ยมกว้าง แตกแขนงออกเป็นช่อใบย่อยข้างละ 7-23 ช่อ โดยแต่ละช่อจะยาว 50-100 เซนติเมตร ใบย่อยเป็นรูปสามเหลี่ยมหยักเว้าพับเป็นจีบคล้ายรูปตัววี โคนใบเป็นรูปลิ่ม ปลายใบแหลมคล้ายหางปลา แผ่นใบเป็นสีเขียวเป็นมัน กว้าง 13 เซนติเมตร ยาว 20-30 เซนติเมตร ใบย่อยคู่สุดท้ายมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ขอบเรียบ ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน ออกดอกเป็นช่อแบบแยกแขนงบริเวณปลายยอดและใต้โคนกาบใบ โดยจะเป็นแบบแยกเพศร่วมต้น ซึ่งจะออกดอกเป็นช่อเชิงลด ไม่มีก้าน ห่อหุ้มด้วยกาบสีเขียวขนาดใหญ่ ความยาวของช่อ 60-80 เซนติเมตร ช่อดอกห้อยลงมา ออกดอกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 ดอก เรียงเวียนสลับกันแกนช่อดอกย่อย ดอกเพศผู้จะเป็นสีเขียวอ่อน ไม่มีก้านเมื่อดอกบานจะเป็นสีเหลืองนวล มีลักษณะตูมเป็นรูปทรงขอบขนาน กลีบดอกแข็งมีสามกลีบ ปลายแหลมโค้ง ดอกเพศเมียมีกลีบดอก 3 กลีบเป็นสีเขียวอ่อน ที่โคนเชื่อมติดกัน เมื่อดอกบานเต็มที่จะมีขนาดกว้าง 2 เซนติเมตร ผลสดทรงกลมออกเป็นพวงๆ ผลมีขนาด 2 เซนติเมตร ผลดิบสีเขียวแกมเหลือง ผลสุกสีแดงคล้ำ ด้านในผลมีเมล็ด 1 เมล็ด

ประโยชน์

สรรพคุณแก้ตับทรุด ช่วยดับพิษที่ปอด ตัด แก้หัวใจพิการ แก้ม้ามพิการ แก้กาฬขึ้นปอด ใช้แก้อาการช้ำใน บำรุงตับ บำรุงกำลัง บำรุงหัวใจ ช่วยสมานแผลทำให้แผลแห้งและตกสะเก็ดไว ช่วยป้องกันบาดทะยัก แก้ไข้จับสั่น ช่วยให้ร่างกายอบอุ่น แก้หิด แก้กลาก เกลื่อน มีการนำเขือง/เต่าร้าง มาใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย เช่น นำยอดอ่อนมาทำเป็นอาหาร ลวก ต้ม แกง ผลสุกมีรสชาติหวาน ส่วนช่อสามารถปาดเอาน้ำหวานมาผลิตเป็นน้ำตาลได้เช่นเดียวกับมะพร้าว และใบสามารถนำมามุงหลังคาได้ ส่วนเส้นใยจากกาบใบใช้ทำเป็นเชือกสำหรับผูกของ หรือนำไปเป็นเครื่องจักสาน นอกจากนี้ยังนำมาปลูกเป็นไม้ประดับได้อีกด้วย

ใช้ในพิธีกรรม

ใช้ทำเป็นก้านตุงไส้หมู ตุง 12 ราศี ตุงช่อ นำไปปักเจดีย์ทรายที่วัดในช่วงประเพณีปีใหม่สรงกรานต์

อ้างอิงจาก : เต่าร้าง ประโยชน์ดีๆ สรรพคุณเด่นๆ และข้อมูลงานวิจัย (disthai.com)
สัมภาษณ์ : นายนพดล พิมาสน